

Антонюк Володимир

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

ВНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк, Волинська область, Україна, пр. Волі, 13,
430025

ORCID: 0000-0002-6080-8728

Мельник Ірина

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

ВНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк, Волинська область, Україна, пр. Волі, 13,
430025

ORCID ID: 0000-0001-6020-4492

УДК 373.2

Бібліографічний опис статті: Антонюк В., Мельник І. (2025) Особливості підготовки майбутніх педагогів до науково - дослідної роботи. *Acta Paedagogica Volynienses*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Анотація. Науково-дослідна робота майбутніх педагогів є невід'ємною складовою їх професійної підготовки. Стаття присвячена аналізу ключових понять та етапів здійснення науково-педагогічного дослідження.

На основі аналізу наукової літератури подано характеристику сутності методології педагогіки та її розвитку, структури, організації та проведення науково-педагогічного дослідження.

Мета статті полягає у висвітленні узагальнених особливостей підготовки майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи в педагогічному дискурсі, обґрунтуванні ефективних умов успіху досліджуваного процесу.

У статті висвітлено специфіку організації науково-педагогічного дослідження як процесу пізнання об'єкта чи процесу в галузі освіти, що реалізується за допомогою взаємопов'язаних методів.

Акцентовано увагу на трьох рівнях науково-педагогічного дослідження: емпіричний, теоретичний, методологічний, детально охарактеризовано їх змістову характеристику.

Розкрито особливості розвитку концепції дослідження, що передбачає виявлення суперечностей, визначення проблеми дослідження, визначення його мети і завдань, формування критеріїв достовірності наукового знання, конкретизації наукового апарату (об'єкт дослідження, предмет дослідження, мета, етапи, форми організації, зміст освіти).

Подано характеристику різних методів дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, формалізація, індукція, дедукція, аналогія, моделювання) і практичні (вивчення джерельної бази, спостереження, вимірювання, опитування, тестування, анкетування, експертна оцінка).

Запропоновано організаційно-педагогічні умови ефективності успіху досліджуваного процесу, передусім доцільність створення належного, сприятливого освітнього середовища, забезпечення суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем та здобувачем освіти, мотивація науково-дослідної роботи.

Сформульовано висновки, які зводяться до наступної тези: науково-дослідна робота здобувачів освіти важлива складова їх професіоналізму, безперечна умова розкриття їх творчого потенціалу. Окреслено перспективу подальшого наукового пошуку.

Ключові слова: здобувач освіти, науково-дослідна робота, методологія, етапи організації дослідження, методи дослідження.

FEATURES OF PREPARING FUTURE TEACHERS FOR RESEARCH WORK

Abstract. The research work of future teachers is an integral part of their professional training. The article is devoted to the analysis of key concepts and stages of scientific and pedagogical research. On the basis of the analysis of scientific literature, the characteristics of the essence of the methodology of pedagogy and its development, structure, organization and conduct of scientific and pedagogical research are presented. The purpose of the article is to highlight the generalized features of the preparation of future teachers for research work in pedagogical discourse, to substantiate the effective conditions for the success of the process under study. The article highlights the specifics of the organization of scientific and pedagogical research as a process of cognition of an object or process in the field of education, which is implemented using interrelated methods. Attention is focused on three levels of scientific and pedagogical research: empirical, theoretical, methodological, their content characteristics are characterized in detail. The peculiarities of the development of the research concept, which involves the identification of contradictions, the definition of the research problem, the definition of its purpose and objectives, the formation of criteria for the reliability of scientific knowledge, the specification of the scientific apparatus (object of research, subject of research, purpose, stages, forms of organization, content of education) are revealed. The characteristics of various research methods are presented: theoretical (analysis, synthesis, comparison, formalization, induction, deduction, analogy, modeling) and practical (study of the source base, observation, measurement, survey, testing, questionnaire, expert assessment). The organizational and pedagogical conditions for the effectiveness of the success of the process under study are proposed, first of all, the expediency of creating a proper, favorable educational environment, ensuring subject-subject relations between the teacher and the student, the motivation of research work. Conclusions are formulated, which boil down to the following thesis: research work of students is an important component of their professionalism, an indisputable condition for the disclosure of their creative potential. The prospect of further scientific research is outlined.

Keywords: student, research work, methodology, stages of research organization, research methods.

Antonyuk Volodymyr

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Faculty of Pedagogical Education and Social Work, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, 13, Voli Ave, 430025

Melnyk Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Faculty of Pedagogical Education and Social Work, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, 13, Voli Ave, 430025

To cite this article: Antonyuk V., Melnyk I. (2025) Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh pedahohiv do naukovu-doslidnoi roboty [Features of preparing future teachers for research work]. Acta Paedagogica Volynienses

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. У період реформування вітчизняної економіки та її входження в міжнародний простір особливого значення набуває професійна підготовка в українських ЗВО професійних фахівців.

У сучасний період розвитку суспільства постає проблема в підготовці педагогів, які не лише здатні використовувати набуті знання, вміння й навички у своїй професійній діяльності, а й постійно їх оновлювати завдяки стрімкому розвитку науки.

В умовах модернізації сучасної освіти система науково-дослідної роботи здобувачів освіти може стати базою для виявлення, відбору, самоутвердження в науково-професійному становленні найбільш здібних майбутніх педагогів-

науковців. Соціально-економічна реальність все більшого злиття науки і освіти, науки й виробництва підвищує вимоги до умінь спеціаліста оперативно й самостійно вирішувати виникаючі в професійній діяльності теоретичні й практичні проблеми.

У контексті порушеної проблеми значущість науково-дослідної роботи майбутнього педагога пояснюється і тим, що сучасна теорія і практика освіти майбутніх фахівців базується на системі методологічних загальнопедагогічних, дидактичних і психологічних принципів.

Зростання темпів наукового прогресу та розвиток інформаційного суспільства визначають необхідність формування у здобувачів освіти низки компетенцій, розуміння логіки наукового дослідження, розвитку дослідницьких умінь та навичок. Справедливою в цьому сенсі є думка Р. Вернидуб, що «зміст педагогічної освіти сьогодні визначають як систему узагальнених, спеціальних, психолого-педагогічних і методичних, дослідницьких умінь та способів діяльності» (Вернидуб, 2012, р.50).

Актуальність обраного нами аспекту вивчення підтверджується думкою О. Рудницької, що «науковий потенціал вважається найвищою планкою і кваліфікаційною характеристикою справжнього професіонала» (Рудницька, 2005, р. 194).

На нашу думку, освоєння параметрів науково-дослідної роботи здобувачів освіти є важливим шляхом оволодіння загальною та педагогічною культурою.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На теоретико-методологічному рівні феномен науково-дослідної роботи здобувачів освіти є предметом міждисциплінарних досліджень українських і зарубіжних учених. Як результат, маємо наукових доробок із питань формування дослідницьких умінь, дослідницької культури у майбутніх педагогів.

Це, передусім, праці Гончаренка С.У., Гури О.І., Паламарчук В.Ф., Поташник Л.М., Рудницької О.П., Федорик Л.П., Князян М., Лісового В., Вернидуб Р., Степанюк К.І., Єрмакової І., Фалько М., Мельник І.М. та ін.

Проаналізована система науково-дослідної роботи у ЗВО, основні форми та методи її організації, перспективні шляхи вдосконалення науково-дослідної роботи у контексті сучасних вимог.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас питання вдосконалення підготовки майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи лишається актуальним та недостатньо вивченим.

Мета статті – висвітлити узагальнені особливості підготовки майбутніх здобувачів освіти до науково-дослідної роботи в педагогічному дискурсі, обґрунтувати педагогічні умови успіху досліджуваного процесу.

Виклад основного матеріалу. Серед значущих джерел впливу на формування професіоналізму майбутнього педагога ми виділяємо науково-дослідну роботу як важливий компонент у цілісній системі освітнього середовища.

Ми переконані, що пріоритетним напрямом діяльності ЗВО при підготовці педагогів на сьогодні є організація освітнього процесу, в якому кожен здобувач освіти міг би стати суб'єктом власного розвитку, вмів би здобувати, переробляти навчальну і наукову інформацію шляхом самостійної, науково-пізнавальної та науково-дослідницької діяльності. Тому важливим є формування науково-дослідницької компетентності майбутніх фахівців.

З метою надання здобувачам освіти допомоги в організації і проведенні науково-дослідницької роботи, в тому числі підготовки до написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт і наступної діяльності, пропонується вивчення наступних ОК «Основи науково-педагогічних досліджень», «Методика науково - педагогічних досліджень».

Методологія вказаних ОК ґрунтується на оновленій парадигмі сучасної освіти та школи, нормативних документах і положеннях щодо змін у змісті та діяльності освітніх закладів, зокрема тих аспектів, що стосуються здійснення науково-педагогічних досліджень та в цілому їх використанню у практичній діяльності педагогами. У процесі вивчення вищеназваних ОК передбачається вирішення таких завдань: осмислення здобувачами освіти сутності і завдань

наукової діяльності у галузі знань Освіта/Педагогіка, формування у майбутніх педагогів основ компетентностей планування та організації науково-педагогічних досліджень; ознайомити здобувачів освіти з основними напрямками наукових досліджень у педагогіці: навчити розпізнавати педагогічні процеси, явища, проблеми; формування умінь проведення науково-педагогічних досліджень у закладах дошкільної освіти; ознайомити з категоріальним апаратом навчальної дисципліни; користуватися методами та засобами наукового інформаційного пошуку; сформувати у здобувачів освіти необхідні навички та вміння науково-педагогічних досліджень, обробки, оформлення та презентації результатів виконаної дослідницької роботи.

Нижче ми подаємо ключові поняття, зміст яких варто засвоїти студентам.

Передусім, зазначимо, що науково-дослідна робота корелює з такими поняттями: дослідницькі уміння, дослідницька культура, дослідження.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «дослідження» визначено так:

- 1) дія за значенням досліджувати;
- 2) наукова праця, у якій досліджується яке-небудь питання» (Рудницька, 2005, р. 301).
- 3) Чимало науковців (К. Степанюк, О. Остряньська, О. Дубасенюк) (Дубасенюк, 2016, р. 201) тлумачать «дослідження» як процес і результат наукової діяльності, спрямований на отримання суспільно значущих нових знань про закономірності, структуру, механізми навчання й виховання, теорії та історії педагогіки, методику проведення занять в ЗДО, уроків у школі. Така діяльність є передумовою формування дослідницьких умінь майбутніх педагогів.
- 4) Дослідницьку культуру ми розуміємо як вищий щабель професійної культури педагога, як вияв ємкості його наукового потенціалу. (Мельник, 2013, р. 94).

У нашому дослідженні ми розглядаємо дослідницькі уміння як один із видів професійних умінь педагога, являє собою інтегрованим утворенням розумових і

практичних дій, які забезпечують здійснення багатофункціональної пошукової діяльності, самовизначення та професійний саморозвиток особистості, здатної до проведення різних досліджень в умовах модернізації освіти.

Майбутні педагоги засвоюють, що організація та виконання науково-педагогічного дослідження передбачає його реалізацію на трьох етапах, таких як: етап проектування, етап виконання (технологічний етап), етап рефлексії.

Етап проектування. Під час етапу проектування дослідник працює над розвитком концепції дослідження, що передбачає виявлення суперечностей, формулювання проблеми дослідження, визначення його мети і завдань, формування критеріїв достовірності наукового знання.

Виявлення суперечностей є одним із важливих методів пізнання, на основі якого розвивається теорія.

Формулювання проблеми дослідження передбачає постановку питання, відповідь на яке відсутня в науковому знанні, а також характеризується наявністю кількох етапів, таких як: постановка проблеми — це процес пошуку питань, знаходження відповідей на які наближує дослідника до розв'язання проблеми загалом; оцінка проблеми, що полягає у виявленні умов, необхідних для її вирішення; вибір методів дослідження, джерельної бази, організаційних форм тощо; обґрунтування проблеми — визначення змістовних характеристик і зв'язку проблеми з іншими проблемами, обґрунтування необхідності її вирішення; структурування проблеми.

До понятійно - категоріального апарату науково-педагогічного дослідження належать такі поняття, як об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом науково-педагогічного дослідження може бути освітній процес, зокрема теорії, покладені в його основу, форми організації, зміст освіти, специфіка діяльності педагогів та здобувачів освіти тощо. Для педагогів дошкільної освіти об'єктом може бути система дошкільної освіти, виховний процес у дошкільному закладі, ігрова діяльність дошкільників. Предметом науково-педагогічного дослідження є окремий аспект цього об'єкта. Тобто об'єкт можна досліджувати з різних перспектив та за різними науковими напрямками. Наприклад, якщо об'єкт —

виховний процес у закладі дошкільної освіти, предметом може бути формування самостійності у дітей старшого дошкільного віку.

До критеріїв достовірності наукового знання відносять критерії науковості знань: істинність, інтерсуб'єктивність, системність. До критеріїв оцінки результатів теоретичного дослідження належать предметність, повнота теорії, відсутність суперечності та можливість її перевірки на достовірність. Важливим є вибір критеріїв оцінки результатів практичного дослідження, відповідно до яких здійснюватиметься оцінювання на основі статистичних критеріїв. (Мукан, Гаврилюк, 2021, pp.46-47).

Зауважимо, що згодом науковець висуває гіпотезу, яку у процесі дослідження буде підтверджувати. Здійснюється її уточнення, конкретизація та остаточний вибір. На цьому етапі дослідник конкретизує чіткі завдання, розв'язання яких дасть змогу досягнути мети дослідження, досліджує умови, в яких реалізуватиметься дослідження, аналізує наявні ресурси, а також розробляє програму виконання дослідження. На основі розробленої концепції та гіпотези дослідження проектується саме дослідження та виконуються підготовчі роботи для переходу до технологічного етапу.

Етап виконання (технологічний етап). На означеному етапі дослідник виконує всі необхідні теоретичні та практичні дослідження й оформляє їх результати. Теоретична частина технологічного етапу дослідження передбачає опрацювання, аналіз, систематизацію джерельної бази, роботу із понятійно-категорійним апаратом дослідження, побудову логіки теоретичної частини дослідження. Після цього дослідник приступає до виконання практичної частини.

Акцентуємо, що для методології педагогіки характерне використання комплексу методів наукового дослідження, які традиційно поділяють на теоретичні і практичні.

До теоретичних методів відносять аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизацію, узагальнення, формалізацію, індукцію, дедукцію, аналогію, моделювання тощо.

- Аналіз — розподіл цілого на його складники з метою виокремлення ознак і якостей процесу чи явища, з'ясування функціональних зв'язків між ними. Будь-яке дослідження розпочинається з аналізу об'єкта дослідження, що дає можливість дослідникові краще зрозуміти його структуру, якості й ознаки. Наприклад, аналіз впливу різних освітніх програм на розвиток дошкільників, учнів тощо.

- Синтез — метод, що передбачає поєднання окремих компонентів явища чи процесу в єдине ціле з утворенням взаємозв'язків між ними.

- Порівняння — забезпечує можливість виявлення спільного та відмінного в порівнюваних об'єктах. Це може бути порівняння розвитку дітей, які відвідують ЗДО, та тих, які виховуються вдома.

- Абстрагування — застосовується з метою узагальнення та розвитку понятійно-категорійного апарату, його уточнення. Використовують із метою мисленнєвого виокремлення певних складників чи якостей об'єкта дослідження, які не можуть існувати окремо від нього.

- Конкретизація — на протипагу абстрагуванню, дослідник на основі утворених абстракцій за допомогою конкретизації утворює єдине ціле.

- Узагальнення — полягає у виокремленні і фіксації найбільш загальних характеристик об'єкта дослідження. Цей метод дає змогу визначити ті якості чи ознаки явища, на основі яких його можна віднести до певного роду чи класу.

- Формалізація — відображення результатів мислення у сформульованих поняттях, категоріях, твердженнях, тобто вираження змісту наукової думки у знаковій формі.

- Індукція — умовивід, який зроблений на основі переходу від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнення.

- Дедукція — умовивід, сформований на основі переходу від загального до часткового.

- Аналогія — метод наукового дослідження, що передбачає перенесення знань про один, уже відомий науці предмет на інший, який вивчається дослідником.

- **Моделювання** — вибір допоміжного об'єкта, який допомагає пізнати основний об'єкт, тобто створення моделі, що відображає змістовне наповнення об'єкта дослідження, а також його характеристики та зв'язок з іншими об'єктами у певному контексті чи середовищі. Моделювання може бути використане для створення ідеальної моделі організації ігрового простору в закладі дошкільної освіти.

Практичні методи, які знайшли широке застосування у педагогічних дослідженнях:

- **Вивчення джерельної бази** — нормативно-правові документи освітньої галузі, науково-методичне забезпечення освітнього процесу, документація закладів освіти, відповідно до яких організовується їхня діяльність, теоретичні напрацювання науковців у галузі педагогіки, архівні документи тощо.

- **Спостереження** — дає змогу науковцю пізнавати об'єкт дослідження та отримати максимально доступну інформацію про різні його характеристики з метою її подальшої обробки, аналізу та використання. У дошкільній освіті це може бути спостереження за поведінкою дітей під час гри, за взаємодією вихователя з дітьми.

- **Вимірювання** — метод дослідження, за допомогою якого порівнюються дані певної величини з її значенням, яке визначено як еталон. У педагогічних дослідженнях здебільшого вимірюють кількісні характеристики об'єкта дослідження. Це може бути вимірювання рівня розвитку певних навичок за допомогою стандартизованих тестів.

- **Опитування (усне або письмове)** — застосовується виключно в дослідженнях, що належать до гуманітарних та соціально-поведінкових наук.

- **Усне опитування (бесіда та інтерв'ю)** — дослідник має можливість отримати відповіді на ті питання, які є важливими для виконання дослідження. Інтерв'ювання проводиться наодинці з опитуваним із дотриманням послідовності питань.

- **Письмове опитування (анкетування)** — важливо дотримуватися правил формулювання питань, а також брати до уваги умови, в яких проводиться

анкетування (досвід, традиції, емоційний стан, ставлення до анкетування учасників тощо). Анкети для вихователів можуть стосуватися їхнього ставлення до інноваційних методик, а для батьків – задоволеності освітніми послугами.

- **Експертна оцінка** — застосовується у педагогічних дослідженнях та передбачає опитування експертів у галузі освіти, які володіють високим рівнем кваліфікації, мають відповідні знання щодо об'єкта дослідження. Він передбачає відбір експертів, ознайомлення їх із системою оцінок та шкалою оцінювання для отримання найбільш достовірних даних. У дошкільній освіті це може бути залучення досвідчених методистів, психологів, керівників закладів дошкільної освіти для оцінки розроблених програм чи методик.

- **Тестування** — практичний метод дослідження, що полягає у використанні тестів, серед яких розрізняють тести на бланках і у комп'ютерному вигляді (перелік питань, що передбачають короткі відповіді; завдання, які потребують розв'язку), практичні тести (невеликі практичні завдання), а також індивідуальні або групові. Це можуть бути діагностичні тести для визначення рівня розвитку пізнавальних процесів або сформованості компетентностей у дошкільників та учнів.

Етап рефлексії (заключний етап). Наголошуємо, що важливим є оформлення результатів дослідження. Передусім йдеться про їх апробацію, яка здійснюється під час наукових заходів (конференцій, симпозіумів, семінарів) у вигляді доповідей. Також одним з основних видів оформлення та презентації результатів дослідження (часткових, основних) є публікації дослідника у вигляді тез доповідей, статей у наукових виданнях, монографій тощо.

Аналіз наукових праць із методології педагогіки, наша практика роботи дали змогу проаналізувати специфіку організації науково-педагогічного дослідження.

Ми висвітлили суть ключових понять, виокремили та охарактеризували основні етапи, подали коротку характеристику методів, що застосовуються із метою дослідження педагогічного процесу, притаманних для освітньої галузі.

Зазначимо, що набуття майбутніми педагогами компетенцій науково-дослідної роботи відбувається поступово за рахунок поетапного переходу від

засвоєння окремих понять науково-дослідної роботи, науково-категоріального апарату дослідження до знань вищого рангу, що дають можливість усвідомлювати необхідність формування дослідницьких умінь.

Практика нашої роботи дозволяє виділити провідні педагогічні умови результативності підготовки майбутніх освітян до науково-дослідної роботи: створення професійно орієнтованого сприятливого навчального середовища; наявність суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачами й здобувачами освіти; мотивація науково-дослідницької роботи студентів; підвищення дослідницького характеру педагогічних практик; систематична орієнтація на послідовне підвищення рівня дослідницької культури, актуалізація активних методів навчання, створення умов для підтримки мотивації майбутніх фахівців до дослідницької діяльності (Мукан, Гаврилюк, 2021, р. 48).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином результати нашого узагальнення дають підстави вважати, що науково-дослідна робота здобувачів освіти є невід'ємною і важливою складовою їх професійної підготовки. Підвищення ефективності означеного процесу цілком залежатиме від реалізації вищезазначених нами педагогічних умов.

Виконане дослідження не вичерпує усіх аспектів дослідницької проблеми. До перспективних напрямів подальших досліджень у сфері дошкільної та середньої освіти відносимо з'ясування сутності та організації науково-педагогічних досліджень у сфері: інклюзивної освіти: розробка ефективних методик роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивних груп; використання цифрових технологій в освіті: дослідження впливу електронних освітніх ресурсів, інтерактивних платформ на розвиток вихованців, а також розробка педагогічних умов їх ефективного впровадження; формування життєвих компетентностей у дітей: вивчення механізмів формування соціальної, комунікативної, здоров'язбережувальної компетентностей з урахуванням сучасних викликів; співпраця з батьками: розробка нових форм та методів взаємодії з сім'ями для забезпечення цілісного розвитку дитини; психологічна стійкість та добробут вихованців: дослідження

шляхів формування психологічної стійкості, емоційного благополуччя дітей дошкільного та шкільного віку в умовах непередбачуваних ситуацій та стресу; професійна підготовка майбутніх вчителів та вихователів: удосконалення освітніх програм та методик підготовки фахівців для роботи в сучасних закладах освіти.

Список використаних джерел:

1. Вернидуб Р. Науково-дослідницька діяльність у структурі забезпечення професійної підготовки вчителя. // *Вища освіта України*. 2012, №1. С.49-55.
2. Гончаренко С.У. Методологічні засади побудови педагогічної теорії // *Шлях освіти*, 2007. Вип. 2. С. 2-10.
3. Дмитренко Т.О., Прокопенко А.І., Яресько К.В. Критеріальні характеристики методології педагогіки. // *Вісник Харківської державної академії культури*, 2010. Вип. 29. С. 204-210.
4. Дубасенюк О.А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-методичний посібник. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
5. Литвин А.Ф., Войтенко Р.Ф. Поняття методології в освіті. The II-d International Science Conference "The combination of theory and practice, experience and perspectives" (February 12-13, 2021), Amsterdam, Netherlands, 2021. P. 34.
6. Мельник І.М. Розвиток дослідницької культури магістрів педагогічної освіти // *Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького*. Черкаси, 2013. №40 (293). С.93-96.
7. Муқан Н.В., Гаврилюк М.В. Організація науково-педагогічного дослідження // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Львів, 2021. №75. Т.2. С.45-49.
8. Павленко А.І. Фактори становлення сучасної методології педагогіки. // *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2018. Вип. 2(173). С. 150-155.
9. Пліско Є. Методологія історико-педагогічних досліджень. // *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 2019. Вип. 1. С. 179-187.
10. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2005. 360с.
11. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

REFERENCES

1. Vernydub R. Naukovo-doslidnytska diialnist u strukturi zabezpechennia profesiinoi pidhotovky vchytelia. [Research Activities in the Structure of Ensuring Professional Training of Teachers] (2012) //Vyshcha osvita Ukrainy. №1. pp.49-55 (in Ukrainian).
2. Honcharenko S.U. Metodolohichni zasady pobudovy pedahohichnoi teorii [Methodological foundations of the construction of pedagogical theory] (2007) // Shliakh osvity, Vol. 2. pp. 2-10 (in Ukrainian).
3. Dmytrenko T.O., Prokopenko A.I., Yaresko K.V. Kryterialni kharakterystyky metodolohii pedahohiky. [Criterion characteristics of the methodology of pedagogy.] (2010) // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury, Vol. 29. pp. 204-210 (in Ukrainian).
4. Dubaseniuk O.A. Metodolohiia ta metody naukovo-pedahohichnoho doslidzhennia: navch.- metodychnyi posibnyk [Methodology and methods of scientific and pedagogical research.] (2016). Zhytomyr: Polissia, 256 p. (in Ukrainian).
5. Lytvyn A.F., Voitenko R.F. Poniattia metodolohii v osviti. [The concept of methodology in education] (2021) The II-d International Science Conference "The combination of theory and practice, experience and perspectives" (February 12-13, 2021), Amsterdam, Netherlands, p.34. (in Netherlands)
6. Melnyk I.M. Rozvytok doslidnytskoi kultury mahistriv pedahohichnoi osvity [Development of the research culture of masters of pedagogical education] (2013) //Visnyk Cherkaskoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Cherkasy. №40 (293). pp. 93-96 (in Ukrainian).
7. Mukan N.V., Havryliuk M.V. Orhanizatsiia naukovo-pedahohichnoho doslidzhennia [Organization of scientific and pedagogical research] (2021) //Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. Lviv. №75. T.2. pp.45-49. (in Ukrainian)
8. Pavlenko A.I. Faktory stanovlennia suchasnoi metodolohii pedahohiky [Factors in the formation of modern methodology of pedagogy] (2018) // Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky, Vol. 2(173). pp. 150-155. (in Ukrainian)
9. Plisko Ye. Metodolohiia istoryko-pedahohichnykh doslidzhen [Methodology of historical and pedagogical research] (2019). // Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity, Vol. 1. pp. 179-187. (in Ukrainian)
10. Rudnytska O.P. Pedahohika zahalna ta mystetska. Navchalnyi posibnyk.[General and artistic pedagogy] (2005) Ternopil: Navchalna knyha: Bohdan, 360p. (in Ukrainian)
11. Sysoieva S.O., Krystopchuk T.Ye. Metodolohiia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen: pidruchnyk [Methodology of scientific and pedagogical research] (2013) Rivne: Volynski oberehy, 360 p. (in Ukrainian)